

Piri ve Seydi Ali Reisler

İKİ REİSİN HİKÂYESİ

Prof. Dr. Ali Sinan Sertöz [*Bilkent Üniversitesi - Fen Fakültesi - Matematik Bölümü*]

“Zamanların en iyisiydi, zamanların en kötüsüydü” diyerek başlar Charles Dickens *İki Şehrin Hikâyesi*'ne. On altıncı yüzyılda kısa bir zaman aralığına denk gelen Osmanlı İmparatorluğu'nun Hint Okyanusu macerası da, insanlık tarihinin en karışık dönemlerinden birine rastgelir. Bir yanda Mimar Sinan muhteşem yapılarda taşta ruh verirken bir yanda Michelangelo Sistin Şapeli'nin duvarlarına ölümsüz freskler yapıyordu. Fuzuli ruhlarımıza işleyen beyitlerini dizerken Leonardo da Vinci'nin gizemli kadını Mona Lisa tuvalde yerini alıyordu.

Cardano matematik tarihinin dönüm noktalarından biri olarak anılan kitabı *Ars Magna*'da karmaşık sayılardan söz ediyordu. En önemlisi, okyanus ötesi keşifler başlamıştı ve o güne kadar huzur içinde yaşayan bazı insanlar uzak diyarlardan deniz yoluyla gelen açgözlü insanlarla tanışıyordu. Doğal zenginlikler ticaret adı altında yağmalanırken bazı insanlar zengin bazı insanlar da köle oluyordu. Kısacası “zamanların en iyisiydi, zamanların en kötüsüydü”.

İtalyan ressam Titian'ın 1539 yılı civarında yaptığı I. Süleyman tablosu.

Hadım Süleyman Paşa

Devşirme sistemiyle saraya gelen ve yükselip Mısır Beylerbeyi olan Hadım Süleyman Paşa Portekizlilerin Hint Okyanusu'ndaki varlıklarına cevap vermek için bir donanma kurmak ister. İstanbul'dan gelen olumlu cevap üzerine seksen gemilik bir donanma Süveyş tersanelerinde inşa edilmeye başlanır. Araya giren İran Savaşı'ndan sonra 13 Haziran 1538'de donanma Süveyş'ten denize açılır.

Osmanlı'nın Hint okyanusu macerası başlamıştır. Bu sırada Papa III. Paulus'un çabalarıyla büyük bir Haçlı donanması Akdeniz'deki Osmanlı hâkimiyetine son vermek için hazırlanıyordu. Hadım Süleyman Paşa'nun hedefi Hindistan'ın Gücerat Eyaleti'ndeki Diu Adası'nı Portekizlilerden geri almak ve bölgedeki Müslüman devletleri Portekizliler karşısında korumaktı. İlk olarak Aden'e geldi ve daha önce Portekizlilere yakınlık göstermiş olan Aden emirini gemisine davet edip astırdı, şehri de yağma ettirdi. Diplomatik yolla kazanılacak olan Aden'in böyle bir sertlikle ele geçirilmesi Osmanlı'nın Hint Denizi macerasının beklenen sonuçları doğurmasının en önemli nedeni sayılabilir. Zira bundan sonra yerel yönetimlerin Osmanlı askerlerine duyduğu güven sarsıldı.

Süleyman Paşa Diu Adası'nı kuşattığı zaman yerel Müslüman yöneticilerden beklediği desteği göremedi. Bazı yöneticiler zaten önceden Portekizlilerle anlaşmıştı bile. Askerlerine yeterince yiyecek bulamayan Süleyman Paşa kuşatmayı kaldırdı Süveyş'e dönmek zorunda kaldı.

Bu yenilgiden birkaç gün sonra Preveze'de Barbaros Hayrettin komutasındaki Osmanlı donanması Haçlı donanması karşısında başarılı olup Akdeniz'de otuz yıl kadar sürecektir olan Osmanlı hâkimiyetini başlatıyordu. Bu yüzden Hadım Süleyman Paşa'nın başarısızlığı üzerinde fazla durulmadı.

Daha sonra hesap vermesi için İstanbul'a çağrılan Hadım Süleyman Paşa kendisini iyi savunmuş olmalı ki başarısızlığı affedildiği gibi önce vezir sonra sadrazam yapıldı.

Ama yerine geçen Piri Reis onun kadar şanslı olamayacaktı.

Piri Reis

Osmanlı donanmasının pek çok levendi Konya'nın deniz görmeyen bir ilçesi olan Karaman doğumludur. Piri Reis de eski adı Larende olan bu ilçeden gelen bir ailenin çocuğu olarak Fatih döneminde doğdu. Gençliğinde Akdeniz'de amcası Kemal Reis'in yanında korsanlık yaptı. II. Beyazıd'ın Akdeniz korsanlarını Osmanlı donanmasına katılmaya çağırması üzerine Osmanlı donanmasına katıldı. Yavuz döneminde Gelibolu'ya yerleşip adını günümüze taşıyan önemli eseri *Kitab-ı Bahriye*'yi yazdı. Bugün hâlâ hayranlıkla anılan Dünya haritalarından ilkinin de o sıralar hazırladı. *Kitab-ı Bahriye*'nin beğenilmesi üzerine yeniden elden geçiren yeni padişah Süleyman'a sundu. Gördüğü takdir üzerine "marifet iltifata tabidir, müşterisi olmayan mal zayıdır" sözünü haklı çıkarırsa ilkinden daha ayrıntılı ikinci bir Dünya haritası hazırladı.

Muhteşem Süleyman

Babası I. Selim'den 1520'de devraldığı imparatorluğu 1566'da Zigetvar önündeki ölümüyle oğlu II. Selim'e bıraktığında tam iki katı büyüklüğe ulaştırmıştı. Kırk altı yıl süren saltanatının on yılını seferlerde geçirmesine rağmen Muhtıbbi mahlasıyla şiirler yazmış ve divan edebiyatında en çok gazel yazan şair olarak kayıtlara geçmeyi becermişti.

İmparatorluğun etki alanını Akdeniz ötesine taşımayı düşünmesinin tam zamanıydı. Üstelik Portekizliler Ümit Burnu'nu dönüp Hint sahillerine ulaşmış ve Baharat Yolu'na alternatif bir ticaret yolu açmışlardı. Daha sonra Osmanlı donanmasında görev alacak olan Selman Reis Memlükler adına Hint Okyanusu kıyılarındaki Müslüman topluluklara yardım seferlerine başlamıştı bile.

Hint donanması komutanlığına atanuncaya kadar ömrünü kâh denizlerde korsanlık yaparak kâh Gelibolu'da bilim yaparak geçirdi. Batı dünyasının kaptanlarının düzenli olarak kayıt tutmalarına, uzun deniz yolculuklarından dönüşlerinde başlarından geçenleri anlatan kitaplar yazmalarına karşın biz hayati biraz daha sözel yaşayan bir kültürün insanları olduğumuzdan eski denizcilerimizin maceralarının kaydına rastlamak pek mümkün değil. Sözlü olarak anlatılan öyküler de onları destekleyecek kayıtlar bulunmayınca bir süre sonra inanırlılığını yitiriyor. Bu yüzden Piri Reis'in elinin kalem tutması ve bize o dönemlerin denizcilik hayatından bilgiler aktarmış olması paha biçilmez değer taşıyor.

Piri Reis harita üzerinde çalışırken
Gelibolu Müzesi / Çanakkale

Piri Reis Haritası- Efsaneler

Piri Reis'in ilk haritasının sadece batı tarafı bulunmuştur. Bu bölümde Atlantik Okyanusu kıyıları görünür. Harita hakkındaki efsanelere göre Kuzey Amerika'nın doğu kıyıları, henüz tamamı keşfedilmeden önce, bu haritada büyük bir hassasiyetle çizilmiştir. Afrika ve Avrupa kıtalarının batı kıyıları da nasıl olduğu anlaşılabilen, dönemin çok ötesinde tekniklerle hassas olarak gösterilmiştir. Özellikle Güney Amerika kıyıları daha kimse oralara gitmeden şaşkıncu bir ayrıntıyla resmedilmiştir.

Hele bir de keşfinden üç yüzyıl önce Antarktika kıyıların haritada çizilmiş olması efsanesinin cazibesine kim dayanabilir ki! Üstelik haritada gösterilen Antarktika kıyı şeridi

buzulların oluşmasından önceki döneme ait kıyı şerididir ve bu durumda o kıyıları son gören insanın altı bin yıl önce yaşamış olması gerekir. Hatta Antarktika'nın buzullarla kaplanmasının başlangıç tarihini on üç bin yıl öncesine kadar öteleyen tarihçiler vardır. Bu tarihler bildiğimiz insan uygarlıklarının ortaya çıkmasından önceye işaret eder. Öyleyse bu haritayı Erich von Daniken'in *Tanrıların Arabaları* kitabında anlattığı uzaylılar mı yaptı? Piri Reis onlardan kalan evrakları mı gördü? Bir de Dünya'ya Kahire hizasından ama uzaydan bakarsanız çizeceğiniz haritanın, Piri Reis'in haritasının aynı olacağını söyleseler ne düşünürsünüz?

Kitab-ı Bahriye'nin ilk sayfası

Uzaylılardan kalan Dünya dışı bilgiler, gizemli yöntemler, zamanın akışına ve aklın kavramasına meydan okuyan gözlemlerle çizilmiş bir harita.

Piri Reis duysa kendi de şaşardı mutlaka!

در این جزیره که در شمال شرقی است
و در آنجا که در جنوب شرقی است
و در آنجا که در جنوب غربی است
و در آنجا که در شمال غربی است

در این جزیره که در شمال شرقی است
و در آنجا که در جنوب شرقی است
و در آنجا که در جنوب غربی است
و در آنجا که در شمال غربی است

در این جزیره که در شمال شرقی است
و در آنجا که در جنوب شرقی است
و در آنجا که در جنوب غربی است
و در آنجا که در شمال غربی است

در این جزیره که در شمال شرقی است
و در آنجا که در جنوب شرقی است
و در آنجا که در جنوب غربی است
و در آنجا که در شمال غربی است

در این جزیره که در شمال شرقی است
و در آنجا که در جنوب شرقی است
و در آنجا که در جنوب غربی است
و در آنجا که در شمال غربی است

در این جزیره که در شمال شرقی است
و در آنجا که در جنوب شرقی است
و در آنجا که در جنوب غربی است
و در آنجا که در شمال غربی است

در این جزیره که در شمال شرقی است
و در آنجا که در جنوب شرقی است
و در آنجا که در جنوب غربی است
و در آنجا که در شمال غربی است

در این جزیره که در شمال شرقی است
و در آنجا که در جنوب شرقی است
و در آنجا که در جنوب غربی است
و در آنجا که در شمال غربی است

در این جزیره که در شمال شرقی است
و در آنجا که در جنوب شرقی است
و در آنجا که در جنوب غربی است
و در آنجا که در شمال غربی است

در این جزیره که در شمال شرقی است
و در آنجا که در جنوب شرقی است
و در آنجا که در جنوب غربی است
و در آنجا که در شمال غربی است

در این جزیره که در شمال شرقی است
و در آنجا که در جنوب شرقی است
و در آنجا که در جنوب غربی است
و در آنجا که در شمال غربی است

در این جزیره که در شمال شرقی است
و در آنجا که در جنوب شرقی است
و در آنجا که در جنوب غربی است
و در آنجا که در شمال غربی است

Piri Reis Haritası- Bilimsellik

Piri Reis'in haritası 1929'da Topkapı Sarayı'nda bulundu ve üzerinde çok kapsamlı araştırmalar yapıldı. Haritanın gizemli, akla meydan okuyan bir yanı yoktur. Haritacılıkta çok usta bir kaptanın büyük bir beceriy-

le derlediği ve kaynaklarını da açıkça belirttiği son derece saygıdeğer bir çalışmadır bu harita.

Efsanelerde büyük bir hassasiyetle çizildiği iddia edilen kıyılar aslında o kadar hassas çizilmemiştir. Piri Reis'in haritası üzerine Atlantik kıyıları bındiren çizimlere bakarsanız efsanelerde anlatılanların abartı olduğunu görürsünüz. Dünya'yı uzaydan görmek içinse zaten uzaya çıkmaya gerek yok. Küre şeklindeki Dünya haritaları zaten bu bakış açısını verir ve bu çeşit küreleri Magellan bile kullanmıştı.

Piri Reis haritasının üzerine yazdığı notlarda bu haritayı imparatorluğun eline geçmiş olan değişik haritalara bakarak düzenlediğini anlatır ve kullandığı haritaları tek tek sayar.

Bu efsanelerde anlatılanlar sadece hoş birer masal olarak algılanırsa kimsenin bir itirazı olmaz. İyi bir hikâyeye kim hayır der ki. Oysa bu efsaneleri dinleyen gençler Piri Reis'in bu haritayı hazırlamak için nasıl kapsamlı bir çalışma yaptığını, bu haritanın hazırlanmasının nasıl bir bilgi birikimi gerektirdiğini bu efsanelerin etkisinde kalıp göremeyebiliyor. Bir başkasının başarısını onun bilgisine ve çalışkanlığına yormak insanın kendi tembelliğini kendi yüzüne vurması demektir. O yüzden bundan kaçınılır. Başarının ya olağanüstü bir yetenek sayesinde kendiliğinden ve zahmetsizce elde edildiğine ya da uzaylılardan hemen öğrenilmiş bilgilerle kendiliğinden oluştuğuna inanmak boş oturan insanın tesellisidir.

Ünlü köşe yazarı Earl Wilson'un dediği gibi "Başarı mı dediniz? Başarı tamamen şansa bağlıdır! İnanmazsanız başarısız insanlara sorun!"

Piri Reis'in Hint Seferi

Piri Reis Hint donanmasının başına getirildiğinde seksen yaşının üzerindedir.

Portekizliler bir yandan Baha-rat Yolu ticaretini kendi gemileriyle Ümit Burnu etrafından gerçekleştiriyor diğer yandan da var olan eski ticaret yolunu kullanan gemilere saldırarak o yolun kapanması için çalışıyorlardı. Arap Yarımadası ve Doğu Hindistan'daki beyliklerin bir kısmı da Portekizlilerle anlaşıp yeni dünya düzenine ayak uyduruyordu. Baha-rat ticaretinden çıkarı olan Osmanlı devletinin Hint Denizi'nde Portekizlilerin karşısına çıkmak istemesi bu yüzden kaçınılmazdı.

Piri Reis'in Mersin Deniz Müzesi'ndeki büstü

Böyle bir görevin de donanmanın en kıdemli amirali Piri Reis'e verilmesi doğaldı. Lakin korsanlıktan gelmiş, hayatı denizlerde geçmiş bu deniz adamlarının kolay kolay merkeze boyun eğmediği de biliniyordu. Gönderilen emirleri denizin ve savaşın katı gerçekleri yanında anlamsız bulup kendi bildiklerini okudukları sık rastlanan bir olguydu.

Piri Reis'e Hint Denizi'ndeki Portekiz varlığını etkisiz hale getirme görevi kendisinin pek de haz etmeyeceği kadar ayrıntılı verilmişti. Süveyş'ten donanmayı alıp Portekizlilerin dikkatini çekmeden Basra'ya gidecek, orada donanmaya katacağı diğer gemiler ve askerlerle Hürmüz Boğazı girişinde olan ve körfeze giriş çıkışları kontrol eder bir mevkiye bulunan Hürmüz Adası'ndaki Portekiz kalesine sürpriz bir baskınla kaleyi ele geçirecekti. Yüzyıllar sonra incelendiğinde İstanbul'da iyi tartışılıp kotarılmış bir plan olarak görülen bu emir Piri Reis'in pek hoşuna gitmedi.

Piri Reis Basra yolu üzerinde daha Hürmüz Körfezi'ne girmeden, zenginliğiyle tanınan Maskat şehrine yaklaşınca ruhundaki korsanlık damarına yenik düşüp şehri yağmalattı. Bu nedenle Portekizliler onun gelişinden haberdar oldu. Artık sürpriz bir saldırı ihtimali kalmadığını düşünmüş olmalı ki Körfez'e girer girmez kendisine verilen emirlere karşı gelerek Hürmüz Adası'nı kuşattı.

Yirmi gün süren bu kuşatmadan bir sonuç alınamayınca Piri Reis kuşatmayı kaldırıp Basra'ya geçti. Basra'da devlet temsilcileri tarafından çok soğuk karşılandı.

Onların gözünde, sessizce gelmesi gerekirken yolda Maskat'ı yağmalamış, Hürmüz Kalesi'ni kuşatarak Portekizlileri kışkırtmış ve Hürmüz Boğaz'ı girişinin Osmanlı kontrolüne geçmesi projesine ağır bir darbe vurmuştu. Oysa koca Reis denizde hayatın akışı neyi gerektirdiyse onu yapmıştı.

Osmanlı Donanmasını Hint Denizi'nde temsil eden bir minyatür

Bundan sonra Piri Reis hâlâ nedeni anlaşılamayan (en azından benim anlamadığım) bir şekilde donanmayı Basra'da bırakmış ve kendi ganimetlerini alarak Süveyş'e gitmiştir. Orada da soğuk karşılanmış ve bir süre sonra da İstanbul'dan gelen emirle kafası vurularak idam edilmiştir.

Piri Reis'in aleyhinde öne sürülen en ciddi iddia Hürmüz kuşatmasını Portekizlilerden rüşvet aldığı için kaldırdığı yönündedir. Oysa Pro-

fesör Ertuğrul Önalp'ten öğrendiğimize göre Hürmüz Kalesi komutanı kuşatmadan sonra krala yazdığı mektupta Osmanlıların Hürmüz'e gelirken mühimmat dolu bir gemiyi kaybettikleri için kuşatmayı uzatacak cephaneye sahip olmadıklarını anlatır. Hiçbir Portekiz kaydında rüşvetten söz edilmez.

Piri Reis'in idamı Osmanlı'nın Hint denizindeki amaçlarına hizmet etmediği gibi Kanuni döneminin şöhretine de yakışmamıştır. Bu konuda dönemin eli kalem tutan yazarlarının sessiz kalması idamı tasvip etmedikleri ama devlet terbiyesi gereği de eleştirmedikleri yönünde yorumlanmaktadır.

Koca Murat Reis

Piri Reis'ten sonra Hint Denizi amiralliğine Koca Murat Reis atanmıştır. Murat Reis donanmayı güçlendirmiş ve Portekizlilere karşı başarılı olmuşsa da Hint Denizi'ndeki Portekiz varlığını yok edemediği ve donanmayı Süveyş'e götüremediği için görevden alınıp Akdeniz'deki görevine iade edilmiştir. Koca Murat Reis Akdeniz'de başarıdan başarıya koşmuş, hatta Malta şövalyelerine karşı kazandığı son çarpışmalar günümüzde *Kızıl Kadırga* gibi tarihi romanlara konu olmuştur.

Koca Murat Reis

Hint Seferleri sürerken İstanbul'da Mimar Sinan Süleymaniye camisini inşa ediyordu.

Seydi Ali Reis

Koca Murat Reis'ten sonra Hint Denizi amiralliğine Seydi Ali Reis atanır. Osmanlı devletinin Hint Denizi'ne verdiği önemin bir göstergesidir Seydi Ali Reis'in bu göreve gönderilmesi. Denizci bir aileden gelen Seydi Ali Reis Barbaros Hayrettin Paşa'nın yanında yetişmiş, Preveze Savaşı'nda donanmanın sol kanadına komuta etmiş, Kuzey Afrika kıyılarında Sinan Paşa ve Turgut Reis'le çalışmış bir kaptandı. Onun da ilk görevi donanmayı Süveyş'e getirmektir.

Seydi Ali Reis adına
2013'te basılan hatıra gümüş para

Seydi Ali Reis gemi sayısı on beşe düşmüş Hint Denizi donanmasına bakım yapıp yola çıkar, ama nasıl ki Evliya Çelebi'ye kader "seyahat" nasip ettiyse Seydi Ali Reis'e de "macera" nasip etmiştir. Basra'dan çıktuktan sonra iki kez Portekiz donanmasıyla savaşmış, fil fırtınası adı verilen doğal afetlerle boğuşmuş, Hint Okyanusu'nun girdaplarına kapılıp sağ çıkmayı becermiş ve sonunda elinde kalan beş altı kadırgayla Hindistan'da bulmuştur kendisini.

Elindeki gemiler devlet malıdır ve onları tekrar devlete teslim etmekle görevlidir. Bu anlayışla gemileri yerel yöneticilere satıp parayı ve emrindeki leventleri kara yoluyla İstanbul'a götürmeye karar verir. Kendisine bağlı adamlarıyla karadan yola çıkar. İki yıl üç ay süren bu kara macerası, adamlarının ısrarıyla kaleme aldığı *Mirat ul Memalik* adlı kitapta anlatılır.

Rönesans'ın büyük ustalarından Michelangelo'nun bizim Hint seferlerimiz sırasında yaptığı bir heykel

O sırada Sultan Süleyman Edirne'dedir. Seydi Ali Reis padişahın huzuruna çıkarak kendi deyimiyle "görevi iade eder". Başından geçenleri anlattığı kitabını ve yolda konuk olduğu hükümdarların Sultan'a yazdığı bağlılık mektuplarını sunar ve başarı-

sız olduğu için affını ister. Piri Reis konusundaki kararından hoşnut olmadığını tahmin edebileceğimiz Sultan da onu affettiği gibi onun ve onunla dönen tüm askerlerin birikmiş maaşlarının ödenmesini emreder. Seydi Ali Reis tekrar devlet görevine alınır.

Usta denizciliğinin yanı sıra bilgi konusunda da Piri Reis'ten aşağı kalır yanı olmayan Seydi Ali Reis'in yazdığı astronomi ve denizcilik kitapları yıllar içinde pek çok dile çevrilmiştir.

Seydi Ali Reis'ten sonra Hint Denizi amiralliğine atanan Sefer Reis, kendisinden önce gelen amirallerin maceralarından ders çıkarmış, Hint Denizi görevinin aslında Portekizlilerle yapılan bir ticaret savaşı olduğu bilinciyle hareket etmiş ve kara harekâtlarına girişmemiştir. Zamanla Osmanlı devleti de duraklama dönemine girecek ve Hint Okyanusu da çok uzaklarda kalacaktır.

İki Reisin Hikâyesi

Anlatılanlar eli kalem tutmuş iki reisin öyküsüdür aslında. Aynı dönemde yaşamış, birbirleriyle benzer yollardan geçmiş bilgili iki insanın kendi çağlarındaki bilgilere katkısının ve bu katkılarla adlarını günümüze taşımalarının öyküsüdür bu.

Hint seferleri başlamadan az önce Copernicus Güneş sistemiyle ilgili yeni kuramları anlatan kitabını yeni yayımlamıştı.

Leonardo Da Vinci'nin
Mona Lisa tablosu

Piri Reis macera dolu bir korsanlık hayatının yanı sıra denizciliğe ve haritacılığa merak salıp bu konularda bilgisini artırmış ve bilgilerinden başkaları da yararlansın diye bir denizcilik kitabı yazmış, iki de önemli harita hazırlamıştır. Ait olduğu imparatorluğun okyanus ötesi keşiflere kalkma gereği duymayacak bir konumda olmasına rağmen, kişisel merakı sonunda yeni keşfedilen Amerika kıtasının konumunu da hesaplayıp haritasına koyacak kadar şartlarını zorlamıştır. Eserlerini hangi kaynaklardan yararlanarak yazdığını hiç saklamadan dürüst bir şekilde belirtmiş ve beş yüz yıl sonra hâlâ oturtmaya çalıştığımız akademik etik kuralları doğal olarak uygulamıştır.

Seydi Ali Reis ise Hint seferinde kendisinden beklenen başarıyı elde edememiş olmasına ve Piri Reis'in başına gelenleri bilmesine rağmen

görev bilincinden taviz vermemiştir. Başarısızlığı yüzünden idam edilme ihtimali olduğunu bile bile sorumluluk öyle gerektirdiği için İstanbul'a dönmek üzere yola çıkmıştır. Dönüş yolunda kendisine makam teklif eden şahırların ve emirlerin davetlerini reddetmiş, devletine ihanet etmemiş, sorumluluğu onda olan leventleri İstanbul'a getirmiş, kendi tabiriyle "görevi sahibine teslim etmiştir".

Günümüzde değil idam edilme tehlikesine sadece kendi maddi çıkarlarının azalması tehlikesine karşı arkadaşlarını, ilkelerini ve hatta kişiliklerini feda edebilen, bilim yapma niyetiyle başladıkları yolda bilim yapıyormuş gibi görünerek ilerleyen insanları görünce düşünmeden edemiyorum, acaba tüm teknolojik zenginliğine ve sunduğu refaha rağmen asıl bizim yaşadığımız dönem mi "zamanların en iyisi, zamanların en kötüsü". ■

Ankara'daki Panora Alışveriş Merkezi'nin zemininde Piri Reis haritası
(Fotoğraf için Tülin Sertöz'e teşekkürler)

Kaynaklar

Önalp, E., "Pîrî Reis'in Hürmüz Seferi ve İdamı Hakkındaki Türk ve Portekiz Tarihçilerinin Düşünceleri", *A. Ü. Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt 29, Sayı 47, s. 1-21, 2010.

Bilim ve Teknik Dergisi, Ağustos 1979, Mart 1990, Nisan, Temmuz ve Ağustos 2013 sayıları

Loupis, D., "Piri Reis' Book on Navigation (Kitab-ı Bahriyye) as a Geography Handbook", *Eastern Mediterranean Cartographies, Tetrada Ergasias*, Cilt 25/26, s. 35-49, 2004.

Soucek, S., "PIRI REIS, His uniqueness among cartographers and hydrographers of the Renaissance", *Comité Français de Cartographie*, Sayı 216, Haziran 2003.

Ertop, K., "Başına Seydi Ali Halleri Geldi", *Bütün Dünya*, s. 56-60, Mart 2013.